

Edward i Konstancja Raczyńscy

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa 2022

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-68-7 (cz.3)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

ODN
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Poznaniu

POZnań*

Edward i Konstancja RACZYŃSCY

Edward

data urodzenia:
2 kwietnia 1786 r.

data śmierci:
20 stycznia 1845 r.

Konstancja
z domu Potocka

data urodzenia:
1781 r.

data śmierci:
25 grudnia 1852 r.

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Raczyńscy należeli do polskiej arystokracji. Rodzina finansowała wiele społecznych projektów i wspierała swoich rodaków. Sami żyli oszczędnie. Edward urodził się w Poznaniu. Razem z bratem byli wychowywani przez ojca. W ich domu panowały dość surowe zasady. Musieli wcześnie wstawać i myć się w zimnej wodzie. Jedli skromne śniadanie, wychodzili na krótki spacer, a potem zaczynali lekcje. Uczyli się kilku języków, geografii, historii, matematyki, muzyki. Jeździli konno, rysowali, poznawali zasady architektury. W młodości Edward walczył w wojskach napoleońskich. Później finansowo wspierał powstanie listopadowe.
- 2 Konstancja była niezwykłą kobietą. Ona także urodziła się w rodzinie, która należała do polskiej elity. Potoccy to jedna z najbardziej znanych rodzin arystokratycznych. Miała osiem sióstr. Kiedy Edward się w niej zakochał, ona była już rozwódką. Z pierwszego małżeństwa miała troje dzieci. Z Edwardem doczekała się jednego syna, Rogera. Wzięli ślub, kiedy chłopiec miał 6 lat.
- 3 Męża i żonę połączyły wspólne pasje: literatura, sztuka, kolekcjonowanie rzadkich rękopisów. Oboje z zaangażowaniem wspierali rozwój polskiej kultury. Na całym świecie poszukiwali polskich publikacji i sprowadzali je do swojego majątku w Rogalinie koło Poznania. Zebrali imponującą kolekcję cennych książek i dokumentów. W 1829 r. ufundowali pierwszą publiczną bibliotekę w Poznaniu i przekazali do niej swoje zbiory.
- 4 Bryła budynku inspirowana jest wschodnią częścią Luwru. Biblioteka powstawała w tajemnicy. Hrabia Raczyński oszukał pruskie władze. Udawał, że buduje dla siebie pałac. Planował, że obok stanie galeria sztuki jego brata. Chciał, żeby prezentowano w niej dzieła polskie. Brat Edwarda marzył o stworzeniu kolekcji sztuki europejskiej. Bracia się pokłócili i galeria nigdy w Poznaniu nie powstała. Dziś budynek ma te same kolory, które miał w wersji oryginalnej. Obok znajduje się nowa, niedawno dobudowana część biblioteki.

- 5** Konstancja organizowała pomoc powstańcom listopadowym, wspierała ubogich. To ona zainspirowała Edwarda do napisania „Wspomnień Wielkopolskich”, prawdopodobnie pierwszej pracy z dziedziny historii regionalnej. Miała też talent plastyczny. Była autorką ilustracji do książki męża. Rysowała kościoły, zamki i dwory wielkopolskie. Kierowała pierwszym żeńskim zespołem tłumaczek. Zajmowały się one tłumaczeniem francuskich dokumentów związanych z historią Polski. Przełożyły na język polski np. korespondencję i notatki królowej Ludwiki Marii, żony królów: Władysława IV i Jana Kazimierza. Pracowały także nad wydaniem listów Jana III Sobieskiego do Marysieńki. Zakochany mąż ufundował posąg Higiei, który stoi dziś na placu Wolności. Przedstawia on grecką boginię zdrowia. Ma ona twarz Konstancji.
- 6** Edward chciał zrobić z Poznania Nowe Ateny. Marzył o nowoczesnym mieście. Dzięki niemu w Poznaniu powstała pierwsza instalacja wodociągowa. Z Cytadeli popłynęła do miasta czysta woda. Mieszkańcy mogli ją pobierać z czterech studni. Próbował też skonstruować samolot z trzciny. W młodości Raczyński dużo podróżował. Odwiedził Sztokholm, Odessę i Konstantynopol. Prowadził wykopaliska pod starożytną Troją.
- 7** Hrabia był głównym fundatorem Złotej Kaplicy, czyli Kaplicy Królów Polskich w katedrze. Znajdują się w niej pomniki Mieszka I i Bolesława Chrobrego, które zamówił u berlińskiego rzeźbiarza. Skrytykowano go za to, że kazał umieścić na nich swoje nazwisko. Poznaniacy uznali, że promuje swoją rodzinę, chociaż na budowę kaplicy składali się Polacy z całego kraju. Oskarżano go także o nieprawidłowości finansowe.
- 8** Zachorował na depresję. Postanowił usunąć swoje nazwisko z kaplicy. Dwa dni później przez zamrażnięte Jezioro Zaniemyskie dostał się na swoją prywatną wyspę. Stał tam drewniany domek, w którym kiedyś chętnie urządzał przyjęcia. Popęłił samobójstwo, strzelając do siebie z armatki. Dziś to miejsce nazywa się Wyspa Edwarda. Na jego grobie Konstancja umieściła napis: *Tu spoczywa Edward Nałęcz hr. Raczyński, który dla siebie był skąpy, pomocny biednym, hojny dla Ojczyzny*. Konstancja zmarła we Francji. Jej przyjaciel napisał wtedy wiersz, w którym nazwał ją wzorem przyjaciółki, wzorem najlepszej żony.

ZADANIE 2

Która informacja dotyczy Edwarda, a która Konstancji?
Uwaga: jedna informacja jest nieprawdziwa.

miejsce urodzenia: Poznań	Edward
liczne rodzeństwo	
dwa małżeństwa	
czworo dzieci	
jedno dziecko	

klótnia z bratem	
talent plastyczny	
marzenie o galerii prezentującej sztukę europejską	
tłumaczenie królewskich listów	
wyprawa archeologiczna	
próba skonstruowania lekkiego samolotu	
samobójstwo	
śmierć za granicą	

ZADANIE 3

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~najstarszą~~ zbiorach muzeów czcionką Wolności czasopisma walk rolę
zbiorów część trwała alfabecie księgozbiorem czasopism nauki
wypożyczalni zbiór wzroku

Najstarszą publiczną biblioteką w Polsce jest Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu. Znajduje się przy placu _____. Ufundowali ją Edward i Konstancja Raczyńscy w 1829 r. W czasach rozbiorów pełniła _____ centrum polskiej kultury. Podczas _____ o Poznań w 1945 r. została zniszczona. Spłonęło wtedy 90% _____. Odbudowa budynku rozpoczęła się w 1953 r. i _____ 3 lata. Autorką projektu była Janina Czarnecka. Wzdłuż Al. Marcinkowskiego znajduje się nowa dobudowana w 2013 r. _____. Biblioteka Główna posiada swoje filie w różnych częściach miasta. Jest ich 39. Prowadzi także kilka _____ np. Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza na Starym Rynku.

Poza _____ podstawowym w Bibliotece prowadzone jest Archiwum Dziecięce. Powstało w 1963 r. Zbierane są w nim książki i _____ dla dzieci. Dziś w tej kolekcji znajduje się 40 000 książek i ponad 100 tytułów _____. W tzw. _____ specjalnych znajdują się np. inkunabuły. To druki, które powstały przed 1500 r. Osobny _____ to stare mapy i atlasy.

Każdy może korzystać z oferty tej instytucji. Trzeba tylko zapisać się do _____. Do domu można bezpłatnie wypożyczyć książki, materiały do _____ języka polskiego, filmy i seriale na płytach DVD, audiobooki, płyty muzyczne. Z tej możliwości mogą też skorzystać osoby z niepełnosprawnością _____. Biblioteka ma w swoich zbiorach książki mówione, książki z dużą _____ i książki brajlowskie, czyli w _____ Braille'a. W Bibliotece Głównej książki wypożycza się na maksymalnie 30 dni, a filmy i muzykę na 14 dni.

ZADANIE 4

Rogalin to miejscowość położona nad Wartą. Dziadek Edwarda – Kazimierz, wybudował tam piękny pałac. Wejdź na stronę internetową pałacu w zakładkę „Zwiedzanie”, „Godziny otwarcia”. Odpowiedz na pytania.

W którym dniu tygodnia pałac jest zamknięty?

Pałac jest zamknięty w poniedziałki.

Do której godziny pałac jest otwarty latem?

Czy pałac można zwiedzać w Wigilię?

Od której godziny można zwiedzać park i ogród?

Z ilu osób może składać się grupa, która zwiedza pałac z przewodnikiem?

W którym skrzydle pałacu odbywa się zwiedzanie tajemniczych zakamarków?

Czy można skorzystać z audioprzewodnika w języku ukraińskim?

Czy audioprzewodnik jest dostępny tylko w językach europejskich?

Jaki certyfikat musi mieć przewodnik?

ZADANIE 5

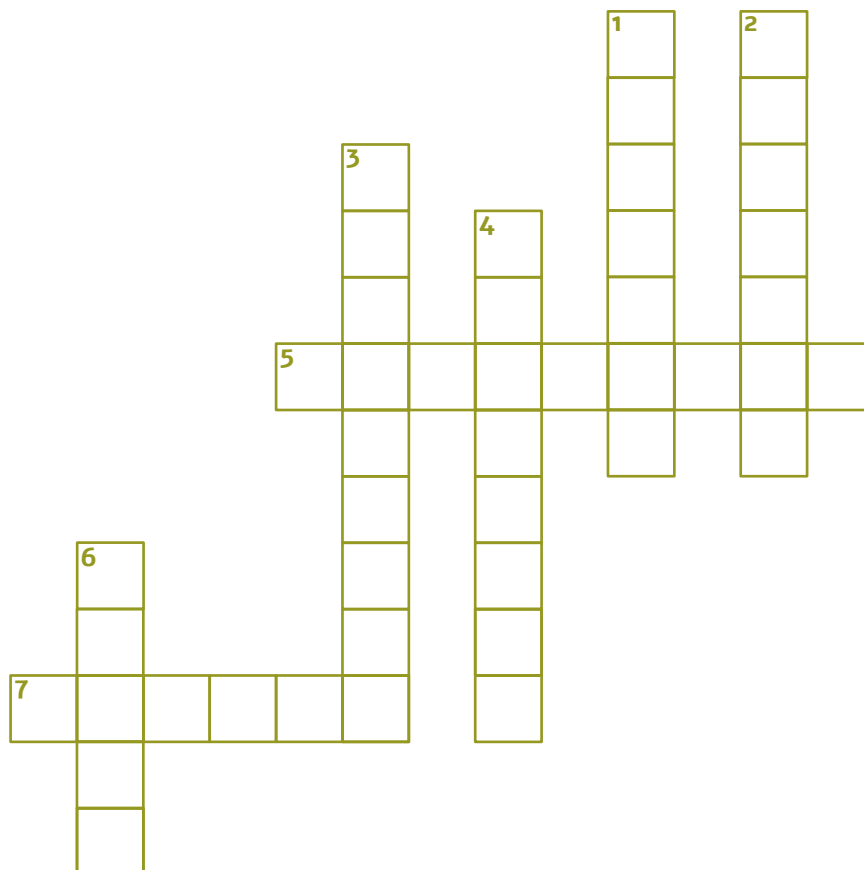
W języku polskim znaczenie czasownika zmienia się przez dodanie do niego przyrostka. Jaka jest różnica między tymi czasownikami? Uzupełnij zdania w czasie przeszłym.

Dom, który kiedyś (wybudować) **wybudował** mój dziadek, był już stary i niepraktyczny. Dlatego rodzice w zeszłym roku go (przebudować) _____. (odbudować) _____ też kamienny mur. Jednak budynek był za mały dla naszej rodziny, więc go (rozbudować) _____. Mój tata (dobudować) _____ w nim jeszcze jedno piętro. (zabudować) _____ też taras. Teraz możemy z niego korzystać nawet wtedy, kiedy pada deszcz.

ZADANIE 6

Edward i Konstancja stworzyli wspaniałą kolekcję książek, czyli księgozbiór. Co jeszcze można zbierać? Rozwiąż krzyżówkę. Uważaj na gramatykę.

1. Każdy bilet z koncertu ulubionego artysty to ważna pamiątka. Ola ma dużą kolekcję ...
2. Tomek robi zakupy do swojej kolekcji na pocztce. On zbiera ...
3. Ksawery pasjonuje się piłką nożną. Jeździ na spotkania z piłkarzami i prosi ich o podpis w notesie. On zbiera ...
4. Adam chciałby zostać kucharzem i gotować tradycyjne dania. On zbiera stare ... kulinarne.
5. Wszyscy wysyłają do Marysi kartki pocztowe. Ona zbiera ...
6. Każda figurka, którą kolekcjonuje Zosia, ma podniesioną do góry trąbę. To znak szczęścia. Ona zbiera figurki...
7. Ania ma w swojej kolekcji dwuzłotówki i pięciozłotówki. Ona zbiera ...

Czy ty coś zbierasz?

ZADANIE 7

Edward i Konstancja zbierali m.in. rękopisy. W języku polskim istnieje wiele wyrazów, które pochodzą od wyrazu „ręka”. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

*rękodzieło rękawiczki rękawy podręcznik ręczny podręczny ręcznik
bezrękawnik zaręczynowy wyręczyć*

Muszę oddać samochód do warsztatu, bo zepsuł mi się hamulec _____.

_____to inaczej kamizelka.

Kasia dostała od babci ciepłe _____ i czapkę.

Jadę nad morze, więc muszę spakować _____ plażowy.

Nikt nie może mnie w tym _____ - muszę to zrobić sama.

Do samolotu można zabrać tylko bagaż _____, a duże walizki trzeba oddać do luku bagażowego.

Muszę oddać sukienkę do krawcowej, bo _____ są za długie.

Podczas Jarmarku Świętojańskiego na Starym Rynku można kupić_____, czyli produkty robione ręcznie.

Aktorka dostała od narzeczonego piękny_____pierścionek z brylantem.

Mój_____do języka polskiego jest duży i ciężki.

ZADANIE 8

W dawnych czasach społeczeństwo składało się z kilku warstw. Oto budowa dawnego społeczeństwa polskiego. Połącz wyraz ze znaczeniem.

1.	chłopstwo (chłop/chłopka)		mieszkali w miastach; byli wolnymi ludźmi
2.	mieszczaństwo (mieszczanin/mieszczka)		kościelni kapłani
3.	rycerstwo	1.	najbiedniejsza warstwa społeczna; uprawiali ziemię, która nie była ich własnością; nie byli ludźmi wolnymi
4.	szlachta (szlachcic/szlachcianka)		wyższa warstwa społeczna, powstała z rycerstwa; posiadała ziemię
5.	duchowieństwo		najwyższa warstwa szlachty; część z nich to książęta; posiadała wielkie majątki ziemskie
6.	magnateria (magnat/magnatka)		konni wojownicy

ZADANIE 9

W historii Europy krajami rządzili władcy i władczynie. Najbogatszą warstwę społeczną tworzyli wówczas arystokraci i arystokratki. Poznaj nowe wyrazy. Dopusz imiona i nazwiska z ramki.

Edward Raczyński	Napoleon Bonaparte	Konstancja Raczyńska
Piotr Wielki	Bolesław Chrobry	Sisi
Mieszko I	Katarzyna II Wielka	
Elżbieta I	Diana	

cesarz - _____ /cesarzowa - _____
car - _____ /caryca - _____
król - _____ /królowa - _____
książę - _____ /księżna - _____
hrabia - *Edward Raczyński* /hrabina - _____

ZADANIE 10

Edward Raczyński prowadził wykopaliska w Troi. O to starożytne miasto stoczono kiedyś słynną wojnę. Opisał ją Homer w swoim utworze pt. „Iliada”. Uporządkuj plan wydarzeń.

1. Konflikt o tytuł najpiękniejszej bogini.

- ___ Porwanie Heleny przez Parysa.
- ___ Wygrana Afrodyty i obietnica złożona Parysowi.
- ___ Początek 10-letniej wojny.
- ___ Atak na Trojan i zniszczenie miasta.
- ___ Zabójstwo Heleny.
- ___ Przybycie Greków po Helenę.
- ___ Podarunek od Greków – drewniany koń.
- ___ Zabójstwo Agamemnona i zemsta syna.
- ___ Śmierć wojowników: Patroklesa, Hektora, Achillesa, Parysa.

ZADANIE 11

Nie wszystkie książki ze zbiorów biblioteki można wypożyczać do domu. W każdej bibliotece jest czytelnia – miejsce, w którym można je czytać. Jakie zasady są ważne w takim miejscu? Ułóż regulamin czytelnia.

1. *Nie wolno głośno rozmawiać.*

2. _____

3. _____

4. _____

ZADANIE 12

W bibliotekach znajdują się tysiące książek. Są one ułożone na regałach tematycznie. Jaką książkę na nich znajdziesz? Wpisz autora i tytuł.

Regał z poradnikami: *Adam Wajrak, Wielka Księga Prawdziwych Tropicieli*

Regał z podręcznikami: _____

Regał z przewodnikami: _____

Regał ze słownikami: _____

Regał z poezją: _____

Regał z powieściami historycznymi: _____

Regał z powieściami detektywistycznymi: _____

Regał z powieściami fantastyczno-naukowymi: _____

Regał z powieściami przygodowymi: _____

Regał z powieściami obyczajowymi: _____

Regał z komiksami: _____

Regał z bajkami i baśniami: _____

ZADANIE 13

Edward Raczyński chciał skonstruować samolot z trzciny. Czy wiesz, co może latać? Znajdź 10 słów.

szybowiec
motolotnia
paralotnia
balon
latawiec
helikopter
rakieta
awionetka
sterowiec
odrzutowiec

C V B N A W I O N E T K A S W E R
F R D E S T E R O W I E C N M K L O
A O D R Z U T O W I E C A Z B N A
D F R L A T A W I E C D X S Z W Q S
A S D E W E P A R A L O T N I A V F
M K U I B A L O N F G J K I O P L M
S A H E L I K O P T E R C V B M H H
Z S Z Y B O W I E C B V D E W A S E
M O T O L O T N I A E S C N K L F G
S W K P R A K I E T A D F T Y V B F

ZADANIE 14

W Bibliotece Raczyńskich można wypożyczać także płyty CD.
Posłuchaj utworów artystów wymienionych w ramce i dopisz do gatunku muzycznego.

Stanisław Moniuszko	donGURALesko	Dżem	Krzysztof Komeda	Kaliber 44
Marek Grechuta	Kult	Wojciech Kilar		

muzyka poważna – **Stanisław Moniuszko**

blues: _____

jazz: _____

rock: _____

hip-hop: _____

rap: _____

poezja śpiewana: _____

muzyka filmowa: _____

Jaki rodzaj muzyki lubisz najbardziej?

Wypisz nazwiska artystów i nazwy zespołów, które są popularne w twoim kraju.

ZADANIE 15

W bibliotekach można wypożyczać książki. Istnieją też inne wypożyczalnie.
Co w nich wypożyczysz? Uzupełnij tabelę wyrazami z ramki.

deska snowboardowa	kule	suknia z trenem	auto osobowe	peruka	narty		
kapelusz	kosiarka	pilarka	narty	welon	orteza	dmuchawa	skuter
łyżwy	auto dostawcze	maska	auto ciężarowe	wózek inwalidzki			
łyżwy	stroik						

wypożyczalnia samochodów			
wypożyczalnia sprzętu budowlanego			
wypożyczalnia sprzętu ogrodniczego			
wypożyczalnia sprzętu medycznego			
wypożyczalnia sprzętu sportowego	<i>deska snowboardowa</i>		
wypożyczalnia strojów karnawałowych			
wypożyczalnia sukien ślubnych			

ZADANIE 16

Edward Raczyński złożył zamówienie na posąg u berlińskiego rzeźbiarza. Wyras „berliński” to przymiotnik utworzony od nazwy miasta. Uzupełnij zdania przymiotnikami utworzonymi od innych nazw miast. Uważaj na gramatykę.

Poznań: Jednym z najciekawszych_____festiwali jest Poznań Ice Festival.

Paryż: Bagietka to popularne pieczywo we Francji. Nazywana jest też bułką_____.

Nowy Jork:_____Muzeum Sztuki Nowoczesnej nazywane jest też MOMA.

Londyn: Najsłynniejszy_____stadion to Wembley.

Moskwa: Wczoraj w teatrze odbył się występ słynnego_____baletu.

Rzym: Fontanna di Trevi to najsłynniejsza_____atrakcja.

Kraków:_____rynek jest jednym z największych w Europie.

Lwów: Przykładem eklektyzmu w architekturze jest Opera_____.

Wilno: Adam Mickiewicz studiował na_____uniwersytecie.

Praga: Most Karola kiedyś był nazywany_____Mostem.

Tokio: Z_____metra korzysta codziennie kilka milionów ludzi.

Wenecja:_____karnawał jest najbardziej znany na świecie.

Madryt: Słynny_____piłkarski klub sportowy nazywa się Real Madryt.

Bibliografia [dostęp online: 13-15.12.2021]:

- Bojarski P., *Nowe światło na braci Raczyńskich*, „Gazeta Wyborcza” 19.08.2008 r., <https://bit.ly/3oIk24b>
- Bojarski P., *Zabaw się i poznaj Raczyńskich*, „Gazeta Wyborcza” 24.09.2009 r., <https://bit.ly/34PqMq6>
- Brzeziński M., *Konstancja z Potockich Raczyńska, czyli żywot kobiety niezwyklej*, <https://bit.ly/3oGxuWg>
- Każmierska M., *Nowe szaty biblioteki w centrum*, „Gazeta Wyborcza” 7.02.2013 r., <https://bit.ly/3oJekiB>
- Lawęcka M., *Kto da pieniądze na studzienkę?*, „Gazeta Wyborcza” 18.08. 2003 r., <https://bit.ly/3rGKZXP>
- Łazuga W., *Żołnierze i „wtajemniczeni. To dzięki nim powstanie wielkopolskie było zwycięskie*, „Gazeta Wyborcza” 27.12.2018 r., <https://bit.ly/3uELkwh>
- Maciejewska B., *Saga rodu Raczyńskich*, „Gazeta Wyborcza” 22.06.2015 r., <https://bit.ly/3GQaPNK>
- Mazur N., *Czy Alfę są zabytkiem?*, „Gazeta Wyborcza” 12.10.2018 r., <https://bit.ly/3LvPpJk>
- Mazur N., *Hygieia wraca na plac Wolności*, „Gazeta Wyborcza” 1.10.2008 r. <https://bit.ly/34TquOZ>
- Wajroch A., *Portret Konstancji z Potockich Raczyńskiej*, <https://bit.ly/3GJWSR2>
- Biblioteka Raczyńskich, <https://bit.ly/3HNYGyA>
- Pałac w Rogalinie, <https://bit.ly/3GLhyZ7>

